

Voorlopig overzicht van de zeevogel-sterfte in de winter 1982/83.

Het begint er aardig op te lijken dat het eerder regel dan uitzondering wordt dat we 's winters met een uitgebreide sterfte door olie te maken krijgen. Na het grote aandeel olieslachtoffers in de (streng) winter 1978/79, de olieramp 1980/81 en de korte maar vrij hevige sterfte in november 1981, is het ook deze winter weer raak. Dit is een voorlopig overzicht van de vogels die in de periode 20 november 1982 - 11 februari 1983 aanspoelden. In deze periode werd middels 104 tellingen 836 km. strand geteld langs de Nederlandse kust. Er moeten echter nog veel tellingen binnenkomen, en bovendien lijkt er, medio februari, voorlopig nog geen einde aan de stranding te zijn gekomen.

Eind november kwamen de eerste meldingen binnen van dode Zeekoeten *Uria aalge* op de Hollandse kust. Begin december liepen de aantallen verder op en spoelden ook steeds meer levende olievogels aan. Dit bleef doorgaan tot half januari, toen plotseling en geheel onverwacht, de aantallen zeer sterk stegen tot gemiddeldes van 10 vogels per kilometer strand en meer. Het hier geschatte beeld geldt voor de Hollandse en Zeeuwse kust en Texel. De situatie op de overige Waddeneilanden verschilt hiervan. Op de vastelandskust van het Waddendistrict werden de eerste gevolgen pas later merkbaar, en liepen de aantallen vervolgens geleidelijker op. Vanaf eind december werden in dit gebied ook grote aantallen olieslachtoffers gevonden. Van de oostelijke Waddeneilanden kwamen in december berichten van zeer grote aantallen aanspoelende Zeekoeten. Helaas zijn hier in deze periode geen tellingen gehouden volgens de NSO-methode. Wel kon een overzicht worden verkregen van de door G.F. de Hek, gedurende de gehele maand december op de Noordzeekust van Terschelling gevonden Zeekoeten: 250 dood, 117 levend. Aantallen die doen vermoeden dat in dit gebied in deze periode de meeste slachtoffers aanspoelden. Opvallend is het grote aantal nog levende vogels op Terschelling. Ook langs de rest van de kust spoelden grote aantallen levende vogels aan. Omdat veel mensen deze vogels vangen en meenemen, en omdat er op veel plaatsen speciaal naar gezocht wordt (soms tot drie maal daags toe), kunnen deze aantallen niet zo goed met behulp van NSO-tellingen worden geregistreerd. Het vogelasiel "De Horst" in Bergen

periode	I, II, III, IV	VI	periode	I, II, III, IV
20/11-03/12	25.4 %	4.0 %	20/11-03/12	1 : 7.3
04/12-17/12	53.9 %	4.3 %	04/12-17/12	10.7
18/12-31/12	65.9 %	29.0 %	18/12-31/12	4.7
01/01-14/01	87.3 %	41.0 %	01/01-14/01	3.4
15/01-28/01	82.8 %	49.7 %	15/01-28/01	2.2
29/01-11/02	79.9 %	57.1 %	29/01-11/02	1.3

tabel 1. Het aandeel dat de Zeekoet, Alk en Drieteenmeeuw uitmaken van het totaal aantal gevonden vogels, per 14-daagse periode aan de Hollandse kust en in het Waddengebied

tabel 2. De verhouding Alk : Zeekoet, per 14-daagse periode aan de Hollandse kust.

(NH), kreeg in de periode eind november - begin februari, naar schatting maar liefst 1.400 olievogels binnen (mond.med.A.Dijkhuizen). De voornaamste getroffen soorten zijn de, eerder genoemde, Zeekoet,

Zeekoet *Uria aalge*

periode	deelgeb. I-V.		deelgeb. VI.	
	gem./km.	totaal	gem./km.	totaal
20/11-03/12	0.3	106	0.07	14
04/12-17/12	1.8	634	0.03	6
18/12-31/12	0.9	317	0.3	62
01/01-14/01	1.0	352	0.4	82
15/01-28/01	3.6	1.267	1.5	309
29/01-11/02	5.3	1.866	1.3	268
TOTAAL	5.283	4.542		741

Alk *Alca torda*

20/11-03/12	0.05	18	0	0
04/12-17/12	0.17	60	0	0
18/12-31/12	0.13	46	0.04	8
01/01-14/01	0.35	123	0	0
15/01-28/01	1.7	584	0.5	103
29/01-11/02	2.2	774	0.1	21
TOTAAL	1.737	1.605		132

Drieteenmeeuw *Rissa tridactyla*

20/11-03/12	0.25	88	0.03	6
04/12-17/12	0.3	106	0.03	6
18/12-31/12	0.5	176	0.2	41
01/01-14/01	0.8	282	0.1	21
15/01-28/01	2.1	739	0.6	124
29/01-11/02	2.5	880	1.9	391
TOTAAL	2.860	2.271		589

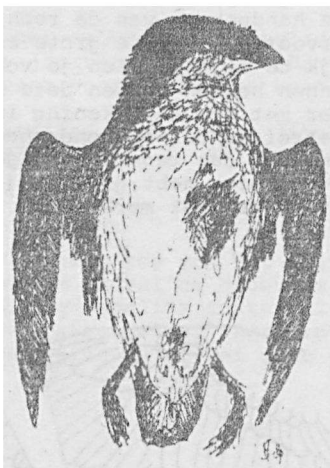
tabel 3. Schatting van het aantal op de Nederlandse kust aangespoelde Zeekoeten (*Uria aalge*), Alken (*Alca torda*) en Drieteenmeeuwen (*Rissa tridactyla*), door extrapolatie van het gemiddeld aantal gevonden exemplaren per kilometer per 14-daagse periode (archief NSO). Bij deze berekening zijn geen levende olieslachtoffers gebruikt.

de Alk *Alca torda* en de Drieteenmeeuw *Rissa tridactyla*. Het aandeel dat deze soorten uitmaken van het totaal wordt in tabel 1. gegeven per 14-daagse periode. Hierbij moet bedacht worden dat in de loop van de tijd ook de absolute aantallen toenemen. Op de Waddeneilanden spoelden naast deze soorten ook af en toe Eidersenden *Somateria mollissima* aan. Van andere soorten worden kleinere aantallen gevonden. Noordse Stormvogels *Fulmarus glacialis* werden er in tegenstelling tot de ramp 1980/81, ondanks het grote aantal depressies, weinig gevonden. Ook zijn er nu weinig meeuwen (genus *Larus*) gevonden. Eind januari en ook in februari werden opmerkelijke aantallen Papegaaiduikers *Fratercula arctica* en Kleine Alken *Alle alle* gemeld. Tabel 2. laat het verloop van de verhouding Alk:Zeekoet aan de Hollandse en Texelse kust zien. In de loop van de tijd werden relatief steeds meer Alken gevonden. Op het ogenblik worden nog maar weinig meer Zeekoeten dan Alken gevonden (in het Waddengebied is het aantal Alken wat minder groot). Omdat in de loop van de tijd ook de absolute aantallen toenemen, zijn er nu al bijna net zoveel Alken gevonden als in de winter van 1980/81.

Om een (voorlopige) schatting van het totaal aantal aangespoelde vogels te maken is dezelfde methode toegepast als bij de olieramp van 1980/81. Per 14-daagse periode is het totaal aantal gevonden slachtoffers gedeeld door het netto aantal getelde kilometers, per deelgebied. Het zo verkregen kilometergemiddelde werd vermenigvuldigd met de lengte van de Nederlandse kust. Omdat er een groot verschil in kilometergemiddelde was tussen de Noordzeekust en de Waddenkust van het vasteland zijn de berekeningen voor deze twee gebieden apart uitgevoerd. Volgens deze totaalschatting (tabel 3.) zouden er in tweeëneenhalve maand tijd zo'n 10.000 alkachtigen en Drieteenmeeuwen zijn aangespoeld, waarvan de helft bestond uit Zeekoeten. De omvangrijke sterfte werd vrijwel geheel door olie veroorzaakt. Langs de hele kust spoelde gedurende de gehele periode regelmatig olie aan. Door het ruwe weer kon Rijkswaterstaat in december slechts zeven vlekken op zee ontdekken. De olie-gegevens zijn op dit moment nog niet verder uitgewerkt, zodat details nog achterwege moeten blijven. Het weer werd deze winter gekenmerkt door hoge temperaturen en erg veel harde westelijke winden. De harde wind, en met de regelmaat van de klok ook storm, heeft op verschillende manieren invloed op de getelde aantallen vogels. De stormen zorgden ervoor dat op veel plaatsen de zee regelmatig tot aan de duinen kwam. Hierdoor werd de stormlijn regelmatig geschoond.

Dit had tot gevolg dat ondanks de grote aantallen die in december aangespoelden, de kilometergemiddeldes niet bijster hoog waren. Het is des te verbazingwekkender dat de gemiddeldes in januari zo hoog opliepen. Er werden voornamelijk verse lijken gevonden, van dubbeltellen was nauwelijks sprake in tegenstelling tot bijvoorbeeld de vorige winter. De overwegend westelijke wind zal er voor hebben gezorgd dat een groot aandeel van de vogels die op zee zijn doodgegaan naar de kust zijn geblazen. Wellicht heeft dit ook invloed op de verzwakte, nog levende, vogels gehad.

Door de relatief hoge temperatuur kost het de vogels minder energie om hun lichaamstemperatuur op peil te houden. Dit zou op zich tot een lagere sterfte moeten leiden. De harde wind zorgt echter weer voor een energieverlies; bovendien kan door storm het voedsel zoeken verhinderd, of ernstig bemoeilijkt worden. Dit leidt dan weer tot vermagering en verzwakking van de vogels. Het is waarschijnlijk dat een dergelijke verzwakking ertoe heeft bijgedragen, dat de vogels die met olie in aanraking zijn gekomen, eerder zijn gestorven. Ook werden er sterk vermagerde vogels zonder olie gevonden die mogelijk direct slachtoffer van het weer zijn geworden. Onder andere om iets meer te weten te komen over de oorzaken en de lichaams-condities waaronder, met name onbevuilde, vogels zijn gestorven, is eind januari en begin februari een groot aantal vogels verzameld voor inwendig onderzoek. Hieraan wordt op dit moment nog gewerkt.

Kleine Alk *Alle alle*